

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De socialistische Burgemeester

Derksen, W.

Citation

Derksen, W. (1979). De socialistische Burgemeester. *Acta Politica*, 14: 1979(1), 133-135. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3452005>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3452005>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

ly Quarrels, blz. 7). Anatol Rapoport plaatst in zijn bekende besprekingsartikel van het werk van Richardson in de eerste jaargang (1957) van de *Journal of Conflict Resolution* bij de onderhavige tabel zelfs de volgende kanttekening: 'Richardson's starting point was Quincy Wright's *Study of War*. From there, he continued through the consultation of some seventy history books (...)'. Dat 'starting point' in Rapoport's toelichting gaat mij te ver. Maar mijn 'met behulp van' beschouw ik evenals Richardson zelf als alleszins correct.

Ook Aupers kritiek op het derde onderdeel dat hij enigszins uitvoerig aan de orde stelt vermag ik niet te begrijpen:

'Als illustratie van de weerlegging van 'positieve' generaliserende uitspraken door één tegenvoorbeeld geeft hij: 'Een geïndustrialiseerd Duitsland zal altijd binnen 10 jaar een oorlog beginnen'. Hij acht deze uitspraak weerlegd door het enkele feit dat 'de Bondsrepubliek de wereld een 'Wirtschaftswunder' voortoverde zonder tot oorlog over te gaan'. Ten eerste is het onzorgvuldig om bij dit soort uitspraken de termen Duitsland en Bondsrepubliek dooreen te gebruiken. Ten tweede is dit een zeer specifieke, concrete uitspraak over één land en gezien het woord 'Wirtschaftswunder' één specifieke periode, die allicht door één specifieke waarneming van de feitelijke toestand weerlegd kan worden. Een onjuist en dus verwarrend voorbeeld. Naast generaliserende uitspraken, die door één concreet tegenvoorbeeld ontzenuwd kunnen worden, worden nog uitspraken met een statistisch karakter ten tonele gevoerd. De implicatie is dan blijkbaar dat ook deze door één concreet tegenvoorbeeld ontzenuwd kunnen worden'.

Ik onderscheid positieve uitspraken (die met een beroep op het feitenmateriaal weerlegd kunnen worden) van normatieve uitspraken (waarbij een beroep op het feitenmateriaal niet mogelijk is). Binnen de verzameling positieve uitspraken breng ik vervolgens een onderscheid aan tussen generaliserende uitspraken met een universeel karakter (waarbij één tegenvoorbeeld voor de weerlegging voldoende is) en uitspraken met het karakter van een statistische waarschijnlijkheid (waarbij één tegenvoorbeeld niet voldoende is voor weerlegging).

De uitspraak 'Een geïndustrialiseerd Duitsland zal altijd binnen 10 jaar een oorlog beginnen' is een generalisatie voor het gedrag van een bepaald land in de tijd. Wanneer men de Bondsrepubliek als een opvolgerstaat van Duitsland beschouwt is het voor het weerleggen van deze generalisatie in universele zin (het woord 'altijd' duidt aan dat de generalisatie aldus dient te worden begrepen) dus voldoende om één tegenvoorbeeld in een bepaalde tienjaarlijkse periode (b.v. 1950-1960) aan te voeren.

J. G. Siccama

Dupliek:

In mijn recensie van het werkje van Siccama zeg ik heel expliciet dat de samenstelling ervan uitermate slordig is. Ik ben daar toen nogal uitgebreid op ingegaan omdat ik zoiets beschouw als minachting van de leek voor wie dit werkje bestemd is.

Eenzelfde mate van slordigheid valt nu te constateren in Siccama's reactie. Zo stelt hij: 'Maar mijn 'met behulp van' beschouw ik evenals Richardson zelf als alleszins correct'.

Voor zover mij bekend is Richardson van puur britse nationaliteit en derhalve de nederlandse taal niet machtig. Bovendien is hij reeds in 1957 overleden en dus niet

in staat Siccama te corrigeren.

Siccama suggereert door zijn 'Met behulp van...' dat beide in tabel vijf genoemde studies van Richardson zijn gebaseerd op het werk van Q. Wright. Dit is een misverstand ontstaan door een artikel van Rapoport. In 'The Wages of War' van Singer en Small, waar Siccama zijn cijfermateriaal voor een groot deel aan ontleent, wordt dit misverstand al op pagina acht uitvoerig aan de orde gesteld. Het teruggaan tot pagina zeven van de posthume collectie van Richardson was dus niet eens nodig geweest.

G. J. Aupers

T. Horrevorts en R. Pans, *De socialistische burgemeester*, W.B.S., Amsterdam, 1977, 114 pp. + bijl.

De vraag of een burgemeester benoemd dan wel gekozen moet worden is al meer dan een eeuw actueel. Hoewel het leek alsof de discussie na een sterke opleving aan het eind van de jaren zestig weer aan het verflauwen was, is door een rapport van het Genootschap van Burgemeesters ('De burgemeester in deze tijd', onder redactie van W. Derksen en H. Roelfsema) de knuppel weer in het hoenderhok gegooid. Daar de burgemeesters er lange tijd voor nodig hadden om met een eensluidende visie naar buiten te treden, was het mogelijk dat Ton Horrevorts en Ralph Pans ruim een half jaar geleden een W.B.S.-rapport konden uitbrengen waarin een duidelijk tegengestelde visie op deze problematiek werd gepresenteerd. Alleen al tegen deze politieke achtergrond is het duidelijk dat in het rapport van Horrevorts en Pans ook het politieke aspect het wetenschappelijke overschaduwde. Het zou dan ook onheus zijn jegens de auteurs om het rapport louter wetenschappelijk te beoordelen. Toch wil ik niet nalaten om ook enkele meer wetenschappelijke kanttekeningen te plaatsen.

Tegen de achtergrond van de keuze die de Partij van de Arbeid sinds 1970 voor de gekozen burgemeester heeft gemaakt, stellen Horrevorts en Pans zich de volgende twee vragen:

1. hoe stelt de P.v.d.A. zich de verkiezing van de burgemeester door de gemeenteraad voor?
2. hoe stelt de P.v.d.A. zich de positie van de burgemeester voor in een gepoliteerd gemeentebestuur?

Uit de volgorde van de vragen blijkt al dat de auteurs zich niet eerst hebben afgevraagd wat de positie van de burgemeester in het (toekomstige) gemeentebestuur dient te zijn, alvorens een uitspraak te doen over de wijze van aanstelling van die burgemeester. De door de gemeenteraad gekozen burgemeester is het 'axioma', en niet de conclusie van het rapport. (Het ware voor de discussie overigens zuiverder om over 'de door de gemeenteraad benoemde burgemeester' te spreken, daar dit woordgebruik ook geldt voor de door de gemeenteraad benoemde gemeentesecretaris, directeur gemeentewerken etc.)

Terwijl de twee genoemde vragen als uitgangspunten dienden, zijn, zoals de auteurs op pag. 11 aangeven, nog meer vragen aan de orde gesteld. Dat blijkt ook uit de onderwerpen die in het rapport de revue passeren:

In Hoofdstuk II wordt ingegaan op de socialistische burgemeester: hoe als burgemeester en tegelijkertijd als socialist te functioneren?

In de Hoofdstukken III en IV wordt een uitstekend beeld gegeven van de huidige

benoemingsprocedure en wordt in grote lijnen de discussie over de benoemde/gekozen burgemeester weergegeven. Het vierde hoofdstuk wordt besloten met een procedurevoorstel, dat binnen het huidige systeem de mogelijkheid tot een grotere inspraak in de benoeming van de burgemeester biedt en dat een eerste stap zou kunnen zijn op de weg naar de gekozen burgemeester. In deze hebben de auteurs zeer reëel stelling genomen in een situatie, waarin de gekozen burgemeester via een grondwetswijziging gezien de verhoudingen in het parlement niet op korte termijn te verwachten is, en de wet en de instructie van de Commissaris van de Koningin toch genoeg ruimte bieden voor een grotere inspraak van de Raad.

Naast een hoofdstuk over de buitenlandse burgemeester, bevat het rapport, verspreid over de verschillende hoofdstukken, de uitslag van een enquête gehouden onder de P.v.d.A.-burgemeesters. 109 van de 123 bij de P.v.d.A. als lid geregistreerd staande burgemeesters hebben uitvoerig en consciëntieus op het verzoek om medewerking gereageerd.

We kunnen stellen dat de eerst genoemde vraag in het rapport helder is beantwoord. De P.v.d.A. stelt zich een door de gemeenteraad gekozen burgemeester voor en zolang dat nog geen realiteit is, valt er in die richting op basis van een procedurevoorstel veel te bereiken. De tweede vraag is naar mijn idee echter overwoekerd door een groot aantal nevenvragen. Een duidelijk beeld van het gewenste functioneren van de burgemeester wordt niet gegeven, hoewel fragmenten een totaal-beeld oproepen. Zij het een ietwat tweeslachtig beeld, omdat sommige fragmenten elkaar tegenspreken. Het volgende mag dit verduidelijken.

Voor Horrevorts en Pans is het burgemeestersambt een (partij-)politiek ambt. De burgemeester zal moeten gaan fungeren als een soort eerste wethouder, die in de kleine en middelgrote gemeenten tevens de enige full-time bestuurder zal zijn. Hij zal deel moeten uitmaken van de raadsfractie van zijn eigen partij en het zal regel moeten zijn en geen uitzondering dat hij de plaatselijke afdelingsvergaderingen van zijn partij bijwoont (hoewel daar op pag. 38 weer een aantal voorbehouden voor worden gemaakt), hij zal een volledige portefeuille dienen te beheren en hij zal zich moeten laten inspireren door het beginselprogramma en het verkiezingsprogramma van zijn partij. Daarentegen zal de burgemeester ook een onpartijdig voorzitter van de raad moeten zijn en ervoor moeten zorgdragen dat minderheden niet in een achtergestelde positie geraken (pag. 28).

Het is de vraag, waarom de auteurs de in hun visie sterk gepolitiseerde burgemeester, verantwoordelijk voor een belangrijk gedeelte van het beleid en voor zijn eigen beleidsdaden, in een onmogelijk parket willen plaatsen door tevens onafhankelijkheid en oog voor minderheden van hem te eisen.

Gezien de twee centrale vraagstellingen van het rapport was het niet te verwachten dat aan het rapport een overigens zeer nuttige enquête onder de P.v.d.A.-burgemeesters zou worden toegevoegd. Omdat de meningen van de P.v.d.A.-burgemeesters zo hemelsbreed bleken te verschillen van de mening van de auteurs, zijn de resultaten van de enquête daarenboven als het ware aan de rest vastgeplakt, zonder dat er iets met al die meningen is gedaan. Duidelijk wordt wél, dat de 'socialistische' burgemeester, zoals in het rapport beschreven, in werkelijkheid nagenoeg niet voorkomt. Wat daarvan de redenen zijn blijft in het duister. Of de P.v.d.A. selecteert aspirant-burgemeesters niet volgens de eigen (al sedert 1970 gehuldigde) uitgangspunten of de visie van het rapport staat niet met beide benen op de grond, in casu het fluweel.

Tevens wordt niet duidelijk waarom de buitenlandse burgemeester ten tonele is

gevoerd, als 'uit vergelijkingen met de positie van de burgemeester in andere landen naar onze mening geen argumenten kunnen worden afgeleid om de verkiezing van de burgemeester te bepleiten dan wel te verwerpen' (pag. 15). Ik ben het daar overigens maar gedeeltelijk mee eens, daar uit buitenlandse situaties, hoewel nooit direct toepasbaar voor de Nederlandse situaties, toch veel te leren valt en voorstellen die hier worden gedaan daar al in de praktijk zijn getoetst.

Het rapport van Horrevorts en Pans is ondanks de rommelige indruk die het soms maakt een belangwekkend rapport. Ten eerste vanuit politiek oogpunt: de discussie over de gekozen dan wel benoemde burgemeester heeft door het goed leesbare rapport een belangrijke impuls gekregen. Ten tweede is het vele materiaal over de huidige P.v.d.A.-burgemeesters, over de gevoerde discussie over de burgemeester, over de buitenlandse burgemeester wetenschappelijk van groot nut. Met name moet in dit verband de zeer volledige bibliografie worden genoemd.

Voor hen die het standpunt van de gekozen burgemeester aanhangen, is echter te vrezen, dat het rapport weinig tegenstanders zal overtuigen. Te meer daar het rapport hier en daar te veel vanuit het partij-standpunt is geschreven. Te denken valt aan de cirkelredenering, waarmee de nadruk die de P.v.d.A. (zo het haar uitkomt) nog steeds legt op landelijke proportionaliteit bij de verdeling van de burgemeestersposten, wordt goedgepraat, terwijl dat toch moeilijk te verdedigen valt vanuit het standpunt dat de gemeenteraad een grotere inspraak moet hebben in de keuze van de nieuwe burgemeester.

Ten eerste durven de auteurs niet te kiezen tussen een gepolitiseerde burgemeester (als eerste wethouder) en een onafhankelijke (iets anders dan a-politieke) burgemeester, die zich toelegt op het coördineren, het stimuleren en bijvoorbeeld het onpartijdig voorzitten van Raad en College. Een keuze had naar mijn mening de kracht van de argumenten van de auteurs voor de gekozen burgemeester doen toenemen. Voor een zuivere discussie was dat een goede zaak geweest. Maar dat alles neemt niet weg dat het rapport aan die discussie al een belangwekkende bijdrage is geweest en nog lange tijd zal zijn.

W. Derksen

U. Rosenthal, *Political Order: rewards, punishments and political stability*. Sijthoff/Noordhoff, 1978, 268 pp. f 57,—.

Met dit proefschrift behaalde de auteur zijn doctorstitel aan de Universiteit van Rotterdam. Het is een boeiende poging tot het ontwerpen van een macro-politieke theorie, slim geconstrueerd, intelligent geschreven. Het onderwerp is zeker 'delicaat', zoals de schrijver in zijn voorwoord al aangeeft: het bevat, blijkens de bestaande literatuur, vele ideologische voetangels. Het ideologische gehalte van de politieke wetenschap reflecteert zich in de wijze waarop het centrale thema van die wetenschap is bestudeerd. Rosenthal's boek kan men dan ook beschouwen als een moedige poging om de politieke wetenschap een stap verder in de richting van een werkelijk verantwoorde theorie te brengen. Die moed komt niet enkel naar voren in de gevolgde procedure, maar ook in zijn bereidheid om gevestigde noties kritisch te toetsen.

Rosenthal's boek valt in drie delen uiteen. In het eerste deel wordt uitgegaan van de ruiltheoretische proposities van Homans. Aan het einde van dit deel wordt een viertal fundamentele vragen gesteld 'which are to serve as the guidelines for a re-